

Motion till riksdagen

1988/89:Jo970

av Roy Ottosson m.fl. (mp)

Naturvården

En kritik av svensk naturvård

Svensk naturvård måste bli bättre. Uttrycken för att naturvården hittills varit bristfällig är många. Mest uppseendeväckande ur internationell synpunkt är att endast en liten del av landarealen är skyddad och att andelen hotade växt- och djurarter är förhållandevis hög – trots att vårt land är glesbefolkat!

Vid närmare analys visar det sig också att svensk naturvård snarast missköts. Den "gröna sidan" på naturvårdsenheterna och även på naturvårdsverket är relativt svag. Naturvårdens ställning är svag inom såväl statsförvaltning som länsförvaltning – den är underordnad en rad andra intressen och har mycket svårt att hävda sig då intressekonflikter uppstår. På kommunal nivå saknas ofta såväl ekologisk kompetens som någon medveten naturvårdspolitik.

Naturvårdslagstiftningen är svag och omständlig. Ständigt resta krav, bland annat från idéella föreningar, på en skärpt och reviderad naturskyddslagstiftning har typiskt nog inte hörtsammats av riksdag och regering ännu. Särskilt uppseendeväckande torde det faktum vara att flera internationella konventioner, som Sverige har skrivit på, inte har verkställts vare sig i Sveriges egen lagstiftning eller i information/instruktion till natur- och miljövårdande myndigheter i landet! Ett exempel på detta är att Bernkonventionen till skydd för hotade arter och deras livsmiljöer fortfarande saknar motsvarighet i svensk lag – det finns inget lagfäst skydd för hotade växter och djur. Karaktäristiskt för den svenska naturskyddslagstiftningen är också den påfallande närvaron av andra partsintressen. Det kommer till uttryck i att åtgärder inte får "försvåra pågående markanvändning" eller högt ställda krav på att en naturvårdande åtgärd ska vara "skälig".

Anslagen till naturvården har i Sverige alltid varit blygsamma. Så blygsamma att det blir praktiskt taget omöjligt att klara centrala naturvårdspolitiska mål som t.ex. att skydda minst 1 % av den produktiva skogsarealen nedanför den tidigare skogsodlingsgränsen. Detta motiveras med omväxlande påståendet att naturvården endast är ett begränsat särintresse för ett litet antal människor, eller att naturvårdshänsyn ska tas i alla möjliga verksamheter och att det därför inte behövs något större centralt anslag. Dessa motiveringar vittnar med all önskvärd tydlighet att naturvårdens ställning av tradition är svag i landet.

Naturvården är en central överlevnadsfråga såväl för civilisationen som det mänskliga samhället. Vi är ju direkt beroende av naturresurserna och den

levande naturen för att få mat, energi, kläder, industriråvaror osv. Dålig naturvård leder ofrånkomligen till att samhällets naturresursbas krymper, och därmed krymper också möjligheterna till långsiktigt välstånd och stabilitet i samhället. Naturresursernas hävd hör till de allra mest centrala samhällsfrågorna, och får aldrig klassificeras som särintressen eller underordnade intressen.

Motionens omfattning

Miljöpartiet de gröna har behandlat en rad naturvårdsfrågor i andra motioner om lagstiftning, skog, fiske, havsmiljö m.m. Denna motion kompletterar dessa motioner på bestämda teman. Motionen omfattar vissa anslagsfrågor, nationalparker, naturvård i odlingslandskapet och frågor om hotade växter och djur.

Marina reservat

Miljöpartiet de gröna anser att fler marina reservat måste avsättas längs Sveriges kuster. bl.a. följande områden:

- Väderöarna
- Kosterarkipelagen
- Hallands Väderö
- Torhamn Udde
- Vattnen kring Karlsöarna
- Den obrutna kuststräckan mellan Arkösund och Västervik
- Delar av Stockholms yttre skärgård
- Höga Kusten
- Delar av Norrbottens skärgård

Det är därför angeläget att mer medel avsätts i budget till bildande av bl.a. dessa reservat.

Men det räcker inte med att bilda reservat. de måste också övervakas och i en del fall skötas också. Övervakningen av fågel- och sälskyddsområden måste bli bättre, och en översyn av avgränsningen av skyddsområdena är också angelägen.

I sammanhanget bör påpekas att motorbåtstrafiken måste regleras bättre med hänsyn till fågel- och djurliv. Skärpta hastighetsgränser och bullernormer inomskärs och i känsliga områden måste införas för såväl småbåtar som större fartyg.

Våtmarker

Skyddet av naturliga våtmarker måste förbättras. Dikningsverksamheten, även s.k. skogsdikning, måste bromsas mycket kraftigt för att praktiskt taget upphöra. I vår skogsmotion kräver vi därför bl.a. att dikningsbidragen ska upphöra. Dikning för torvutvinning måste också ske på ett för naturvården acceptabelt sätt, vilket i praktiken innebär att större öppna myrar, kanske med inslag av tjärnar och vattendrag, ska undantas från exploatering. Det gäller även mindre myrar av särskilt stort värde, t.ex. på grund av kalkförekomst. Dikningen och torvutvinningen som genomdrivits av Kom-

munbränsle AB i Sollefteå k:n utgör ett verkligt skräckexempel på hur naturvården satts på undantag. Detta exempel visar att naturvårdens intressen i samband med våtmarker och dikning måste stärkas avsevärt.

Ett annat skräckexempel utgörs av invallningarna som nu utförs längs Emån. Naturliga våtmarker längs ån fördärvas på detta sätt. Dessa översvämningssmarker har en central ekologisk roll för bl.a. flyttande vadare och ånder, och för den utrotningshotade malen i Emån. Vi anser att det är regeringens skyldighet att omgående stoppa invallningsprojektet.

Ett tredje skräckexempel utgörs av hur landets största havsdelta, Indalsälvens delta, nu förvandlas till vägar, "deltaland" och industriområde. Detta trots ett intensivt motstånd från naturskyddare och en massiv politisk opposition. Denna våtmarkstyp är extremt hotad i Sverige, och dessvärre i hela Europa, men ändå har ansvariga naturvårdande myndigheter hittills underlåtit att försöka avstyra exploateringsplanerna!

Nationalparker

Fler nationalparker måste inrättas i landet. Vi stödjer bl.a. kraven på att Kebnekaise-Abisko och Sjaunja avsätts till nationalparker. Vi anser att differentieringen av skyddet inom den planerade Kebnekaise nationalpark är ett intressant grepp som borde kunna få efterföljare i landet.

Men fler nationalparker måste inrättas även nedanför fjäll- eller fjällnära områden. Särskilt efterlyser vi en större skogs-nationalpark som kan fungera som refugium för hotade större däggdjur som t.ex. varg.

De outbyggda större älvarna – Torne älv, Kalix älv, Pite älv och Vindelälven – måste få nationalparksstatus och bli "nationalälvar".

Miljöpartiet de gröna anser också att nationalparkerna ska grundlagsskyddas. Vi finner det oacceptabelt att det bara behövs ett enkelt majoritetsbeslut vid ett enda tillfälle i Sveriges riksdag för att upphäva nationalparks-skyddet – en sådan ordning motsäger ju själva grundtanken med nationalparker, nämligen att ge större naturområden ett tryggt och varaktigt skydd.

Hotade djur och växter

Skyddet för hotade djur och växter måste förbättras avsevärt. Därför kräver vi bl.a. kraftig ökade budgetanslag för detta ändamål, att en lagstiftning till skydd för hotade arter inrättas, att en tjänst för hotade arter inrättas på lantbruksstyrelsen, att två nya tjänster inrättas på den gröna sidan hos varje länsstyrelse m.m.

Skyddet måste också omfatta de hotade arternas livsmiljöer. Därför kräver vi bl.a. totalstopp för all vidare vattenkraftsutbyggnad i hittills orörda vattendrag eller delar av vattendrag. Dessa utbyggnader hotar ju bl.a. den akut utrotningshotade utterns naturliga livsmiljöer.

En stor del av de hotade växterna är knutna till det traditionella jordbrukslandskapet, särskilt till de naturliga fodermarkerna, dvs. slåtter- och betesmarker. Det så kallade NOLA-projektet har lyckats mycket bra och pågående inventeringar visar att behovet av skydd och hävdande av dessa marker är mycket stort. Metoder att hävda dessa marker på ett sådant sätt att de hotade växterna gynnats har utvecklats. Vi har därför krävt en kraftig ökning, med 45 miljoner kronor, av budgetmedel till detta ändamål.

Sverige har anslutit sig till "World Conservation Strategy", världsstrategi för naturvården, utformad av IUCN, UNEP och WWF. I denna finns långtgående krav på såväl miljö- som naturvårdens områden. Vi kräver att den omsätts till svensk lag och verkställs skyndsamt! Denna harmonisering med naturen ska ges högsta prioritet i alla departement!!

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att naturvården bör stärkas i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att naturvårdens ställning ska stärkas inom den statliga förvaltningen och i länsstyrelserna,

3. att riksdagen hos regeringen begär lagförslag som helt täcker alla internationella konventioner som Sverige har ingått på natur- och miljövårdens områden,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statens verksamhet bör harmoniseras till naturen i enlighet med vad som anges i Världsstrategin för naturvård,

5. att riksdagen hos regeringen begär ett lagförslag till skydd för utrotningshotade djur och växter samt deras livsmiljöer,

6. att riksdagen beslutar att marina reservat inrättas enligt vad som anförs i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om bättre övervakning, skydd och skötsel av olika typer av naturskyddade områden,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpta hastighetsgränser och bullernormer för båtar inomskärs och i känsliga områden,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om bättre skydd för våtmarker,

10. att riksdagen beslutar att invallningsprojekten längs Emån icke ska få genomföras,

11. att riksdagen beslutar att ytterligare exploatering av Indalsälvens delta icke ska få genomföras.

12. att riksdagen beslutar att fler nationalparker skall inrättas i enlighet med vad som anförs i motionen,

[att riksdagen beslutar att de fyra outbyggda storälvarna Vindelälven, Pite älv, Kalix älv och Torne älv skall få nationalparksstatus,¹]

[att riksdagen beslutar att skyddet för nationalparkerna skall grundlagfästas,²]

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skyddet av hotade arter bör förbättras i enlighet med vad som anges i motionen.

¹ 1988/89:Bo552

² 1988/89:K250

Stockholm den 25 januari 1989

Mot. 1988/89

10970

Roy Ottosson (mp)

Anna Horn af Rantzien (mp)

Åsa Domeij (mp)